

รายงานการวิจัยในชั้นเรียน

เรื่อง

การพัฒนาพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่

ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล ๑ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง
โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน

นางสาวนฤมล พึ่งพันธ์

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

๒๕๖๑

หัวข้อวิจัย	เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล ๑ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้งโดยการใช้กิจกรรมการเล่า นิทาน
ผู้ดำเนินการวิจัย	นางสาวนฤมล พึ่งพันธ์
ที่ปรึกษา	ผศ.ดร.อารีย์ พรมเล็ก ผศ.ดร.สุนทร เทียนงาม ผศ.ดร.ฉัตรชัย บุชบงค์ อาจารย์ ฌลาพิชญ์ บุญจิตสิทธิ์ศักดิ์
หน่วยงาน	หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งสุพรรณบุรี
ปี พ.ศ.	๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล ๑ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้งโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชาย-หญิง อายุระหว่าง ๓-๔ ปี จำนวน ๑๕ คนที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ได้มาโดยการสังเกตพฤติกรรมการเก็บของเล่นในชั้นเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสังเกตพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ สถิติที่ใช้ในงานวิจัย หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยมีดังนี้ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล ๑ มีพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่อยู่ในระดับที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ดีตามข้อตกลงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตลอด ๓ สัปดาห์ เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทาน ปรากฏว่า จากระดับที่มีค่าเฉลี่ยแสดงความก้าวหน้าจาก ๒๘.๘๐ ๓๗.๔๐ และ ๔๗.๖๐ ตามลำดับ

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาอย่างสูง ในการให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทุกขั้นตอนเป็นอย่างดีจาก ดร.อารีย์ พรหมเล็ก , ดร.สุนทร เทียนงาม , ดร.สุธากร วสุโกศล และอาจารย์ ชนม์ธิดา ยาแก้ว ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ และแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ทุกขั้นตอน ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้วิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ให้การอบรม สั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ รักษาการผู้อำนวยการและคณะครูโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง จังหวัดอ่างทอง ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคนที่ช่วย ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

เหนือสิ่งใดก็ตามการศึกษาและการทำวิจัย สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับการส่งเสริมจากบุคคล ในครอบครัว คุณพ่อมุล คุณแม่สมัย พิงพันธ์ ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนเรื่องการศึกษาของผู้วิจัยมา โดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

คุณค่าและประโยชน์ของวิจัยฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดาที่ได้ อบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ให้การศึกษาและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอ มอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และ มีส่วนวางรากฐานสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

นฤมล พิงพันธ์

๒๕๖๑

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

ก

กิตติกรรมประกาศ

ข

สารบัญ

ค

สารบัญตาราง

ง

บทที่ ๑ บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒

สมมติฐานการวิจัย

๓

คำถามการวิจัย

๓

ขอบเขตของการวิจัย

๓

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๔

นิยามศัพท์เฉพาะ

๔

บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย

๕

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเด็ก

๑๐

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเล่นนิทาน

๑๕

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒๒

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

๒๖

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

๒๗

การพัฒนาและหาประสิทธิภาพ

๒๘

การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓๐

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

๓๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๓๔
บทที่ ๕ สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓๘
กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย	๓๘
วิธีวิจัย	๓๘
ผลการวิจัย	๓๙
การอภิปรายผล	๓๙
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	๔๐
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	๔๐
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดเก็บของเล่นเข้าที่	
ภาคผนวก ข ตารางแสดงค่าคะแนนพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่	
ภาคผนวก ค แผนการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน	
ภาคผนวก ง ภาพประกอบการวิจัย	
ประวัติผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๑ กำหนดการจัดกิจกรรมเล่นิทานพัฒนาพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่	๓๑
ตารางที่ ๒ แสดงค่าคะแนนจากพฤติกรรมการจัดเก็บของเล่นใน ๓ สัปดาห์	๓๕

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของคน โดยเฉพาะ สำหรับเด็กที่จะเป็นอนาคตของชาติ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าเป็นความหวังของครอบครัวและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับการศึกษาว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนพอดีเหมาะทุกด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นจะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ” ดังนั้นการพัฒนาเด็กที่เป็นอนาคตของชาติต้องเริ่มจากการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็น ในการพัฒนาคน ซึ่งหมวด ๑ ว่าด้วยเรื่องบททั่วไป ความมุ่งหมาย และหลักการ ในมาตรา ๖ ระบุว่า การจัดการศึกษา ไว้ว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหมวด ๔ ว่าด้วยเรื่องแนวการจัดการศึกษา มาตรา ๒๓ ได้ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และมาตรา ๒๔ ได้ระบุว่า การจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกวิชา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๕ : ๕-๑๓) สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ ๓-๕ ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ มีจุดมุ่งหมายว่าให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัยเด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะตามวัย ซึ่งมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ข้อ ๔ คือ คุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, ๒๕๔๕ : ๒๕) และขอบข่ายการจัดกิจกรรมประจำวันที่ช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาท ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย และศาสนาที่ตนนับถือ (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๕ : ๑๔-๑๕)

นอกจากนี้ยังกล่าวถึง ประสบการณ์สำคัญซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการพัฒนาเด็ก ทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ที่จะช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญ สำหรับการ สร้างองค์ความรู้ โดยให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกัน(กระทรวงศึกษาธิการ,กรมวิชาการ, ๒๕๔๕ :๙)

การจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับ เด็กจากการฟังนิทานที่มีเนื้อหาสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม จากการเลียนแบบพฤติกรรม ของตัวละครในนิทานที่เด็กได้ฟัง เด็กจะมีความเชื่อ ศรัทธา และพร้อมที่จะปฏิบัติตามบทบาท ของตัวละครนั้นๆ ซึ่งเป็นธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่มักจะมีการเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ จากการ เลียนแบบบุคคลที่เด็กรักและศรัทธา และเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ตัวแบบ ของแบนดูรา (ธีรบุษ แสนหาญ,๒๕๕๐:๖๔ ; Bandura,๑๙๗๗:๓-๓๗) ที่กล่าวว่า การเลียนแบบเป็น บทบาทสำคัญมากในวัยเด็ก การเลียนแบบเป็นการวางรากฐานของบุคลิกภาพ และแบบแผนแห่ง พฤติกรรมซึ่งจะมีการพัฒนาต่อไป เด็กๆ จะเริ่มเลียนแบบตั้งแต่วัยทารก โดยทำตามตัวแบบที่เด็ก ได้พบเห็นซ้ำๆ อาจเป็นการเลียนแบบตัวเอง หรือบุคคลอื่นๆ และทุกสิ่งทุกอย่างในสังคม การเลียนแบบเกิดขึ้นต่อไปทุกๆ ระยะของพัฒนาการ ซึ่งเกิดจากการรับรู้พฤติกรรม และสามารถ แสดงพฤติกรรม หรือกระทำตามตัวแบบนั้นได้ ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมเด็กจากการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง (ราชปรีดีบำรุง) อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ที่ผ่านมาพบว่า พฤติกรรมของเด็กในชั้นเรียนส่วนใหญ่ มีคุณลักษณะตามวัย ไม่สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณลักษณะตามวัย ด้านอารมณ์ จิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม ซึ่งสังเกตจากการเก็บของเล่น เด็กๆ จะเก็บของเล่นไม่ถูกที่ บางคนเมื่อถึงเวลาเก็บจะเก็บของเล่นอย่างเชื่องช้า เก็บของเล่นปะปนกัน โยนของเล่น ทำให้ของเล่นชำรุดเสียหาย ส่งเสียงดัง บางคนไม่เก็บของเล่นเลย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนา พฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ ของเด็กปฐมวัยชั้นเตรียมอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียน เทศบาลวัดแจ้งโดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล ๑ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนเทศบาลวัดแจ้งโดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน

สมมติฐานของการวิจัย

พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยหลังการฟังนิทานเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

คำถามการวิจัย

นิทานส่งเสริมพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ได้มาน้อยเพียงใด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

๑) กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชาย-หญิง อายุระหว่าง ๓-๔ ปี จำนวน ๑๕ คน ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล ๑ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง (ราชปริยัติบำรุง) ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ซึ่งได้มาจากการสังเกตพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ในชั้นเรียน

๒) เนื้อหา

การใช้นิทาน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ ของเด็กปฐมวัยชั้นเตรียมอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้งโดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน โดยคัดเลือกนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ จำนวน ๓ เรื่อง

๓) ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ โดยมีระยะเวลาในการทดลอง ๓ สัปดาห์ สัปดาห์ละ ๕ ครั้ง ครั้งละ ๒๐ นาที ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ตามแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

๔) ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ กิจกรรมเล่านิทาน

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) เด็กชั้นอนุบาล ๑ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง มีพฤติกรรมการเก็บของเล่นที่ดีขึ้น
- ๒) เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่จะพัฒนาพฤติกรรมการเก็บของเล่น

เข้าที่ของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

นิยามศัพท์เฉพาะ

- ๑.) **ชั้นอนุบาล ๑** หมายถึง เด็กชาย-เด็กหญิง อายุระหว่าง ๓-๔ ปี จำนวน ๑๕ คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง (ราชปรีดิบำรุง) ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๑
- ๒.) **พฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่** หมายถึง การจัดเก็บของเล่นเข้าที่เมื่อเล่นเสร็จ และสามารถจำแนก จัดหมวดหมู่ของเล่นต่างๆ ได้
- ๓.) **นิทาน** หมายถึง เรื่องที่ผู้วิจัยแต่งขึ้น โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีสีสันสวยงาม เป็นนิทานที่สร้างทัศนคติที่ดีและส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยด้านการเก็บของเล่น

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ ของเด็กปฐมวัยชั้นเตรียมอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้นำเสนอตามหัวข้อดังนี้

๑. แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย

๑.๑ ความหมายของเด็กปฐมวัย

๑.๒ พัฒนาการเด็กปฐมวัย

๑.๓ ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก

๒. แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมเด็ก

๒.๑ ความหมายของพฤติกรรม

๒.๒ ประเภทของพฤติกรรม

๒.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเด็ก

๒.๔ พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยกับการเก็บของเล่น

๓. แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน

๓.๑ ความหมายของนิทาน

๓.๒ ความหมายของการเล่านิทาน

๓.๓ ประเภทของนิทาน

๓.๔ ความสำคัญและประโยชน์ของนิทาน

๓.๕ จุดประสงค์ของการเล่านิทาน

๓.๖ หลักในการเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟัง

๔. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.) แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย

๑.๑ ความหมายของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง ๕ ปี ๑๑ เดือน ๒๙ วัน (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์, ๒๕๕๐, หน้า ๓)

๑.๒ พัฒนาการเด็กปฐมวัย

พัฒนาการเป็นคำที่มีความหมายหลายความหมาย มีผู้ให้ความหมายของพัฒนาการ ไว้ดังนี้

พัชรี เจตนเจริญรักษ์ (๒๕๔๕, หน้า ๑๔) ได้ให้ความหมายของคำว่า พัฒนาการ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น และดีขึ้นตามช่วงวัยของชีวิต โดยปกติเด็กจะเจริญเติบโตไปตามขั้นตอน ตามแบบแผนพัฒนาการของเด็ก เช่น เด็กแรกเกิดมองตามสิ่งของที่เคลื่อนไหวในระยะสั้น ๆ ได้ เด็กอายุ ๑๒ - ๑๘ เดือน สามารถเดินได้ สำรวจสิ่งแวดล้อมได้ หยิบของใส่ภาชนะ ฯลฯ เป็นต้น

รักตวรรณ ศิริภาพร (๒๕๔๘, หน้า ๒๘) ได้กล่าวว่า พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลง ที่เชื่อมโยงกันไปในทุกๆ ด้านของมนุษย์ นับตั้งแต่ปฏิสนธิจนกระทั่งตาย ซึ่งมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่แน่นอน และสามารถทำนายได้

โดยสิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (๒๕๕๐, หน้า ๒) กล่าวว่า วัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ ๘ ปีหรือเด็กปฐมวัย เป็นช่วงระยะที่สำคัญที่สุดของพัฒนาการทุกด้านทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เมื่อพิจารณาตามธรรมชาติ ความต้องการ การเจริญเติบโต และ การเรียนรู้ สามารถจัดแบ่งเด็กปฐมวัยได้เป็น ๔ ช่วงวัย ดังนี้

๑) วัยทารก (Baby) หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง ๒ ปี โดยเด็กที่มีช่วงอายุหนึ่งเดือนแรกมักเรียกว่า เด็กแรกเกิด (Neonate)

๒) วัยเตาะแตะ หรือวัยเด็กเล็ก (Infant or Toddler) หมายถึง เด็กที่มีช่วงอายุ คาบเกี่ยว ๑-๓ ปี ตามพัฒนาการแล้วเด็กจะเริ่มหัดเดินเมื่ออายุประมาณ ๑ ขวบ ลักษณะการเริ่มหัดเดิน เด็กจะเดินไม่มั่นคง จึงเรียกเด็กที่เพิ่งหัดเดินว่าเป็น เด็กวัยเตาะแตะ (Infant) ครั้นเติบโตขึ้นอายุประมาณ ๑ ขวบครึ่ง ๒ ขวบ จนถึง ๓ ขวบ เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย สามารถเดินได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องเอามือไปจับโต๊ะ เก้าอี้ หรือผนัง กำแพงในการเดิน ผู้ใหญ่ไม่ต้องช่วยเหลือ เป็นวัยที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ช่วงวัยนี้ยังเรียกว่า เด็กวัยเตาะแตะ หรือ เด็กเล็ก (Toddler) ซึ่งมีพัฒนาการทางด้านร่างกายเจริญขึ้น กล้ามเนื้อใหญ่ต่าง ๆ แข็งแรงขึ้น ชอบฝึกฝน ช่วยเหลือตนเอง เป็นระยะ ที่เด็กเริ่มมีความอิสระ ทั้งทางด้านร่างกายและสังคม ชอบเดินไปเดินมาอย่างอิสระ จึงเป็นช่วงสำคัญที่แม่ต้องคอยดูแลความเป็นอิสระของเด็กอย่างใกล้ชิด

๓) วัยอนุบาล หมายถึง เด็กที่มีอายุ ๓-๖ ปี เป็นวัยที่ชอบความเป็นอิสระในการเคลื่อนไหวและเข้าสังคมมากขึ้น โดยเรียกเด็กที่มีอายุ ๓-๕ ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่พ่อแม่พาเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลว่า เด็กก่อนวัยเรียน (Preschooler) และเรียกเด็กที่มีอายุ ๕-๖ ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยเด็กอนุบาล ที่เตรียมตัวเรียนประถมปีที่ ๑ ว่า เด็กอนุบาล (Kindergartener)

๔) วัยอนุบาลตอนปลาย หมายถึง เด็กที่มีอายุ ๖-๘ ปี เป็นวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างเด็กที่เรียนอยู่ชั้นอนุบาลกับชั้นประถม ๑ และชั้นประถม ๒

พัฒนาการเด็กอายุ ๓ ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้
- รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว
- เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้
- เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้
- ใช้กรรไกรมือเดียวได้

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
- ชอบจะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและรับคำชม
- กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดน้อยลง

พัฒนาการด้านสังคม

- รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
- ชอบเล่นแบบคู่ขนาน
- เล่นสมมติได้
- รู้จักการรอคอย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- สำรวจสิ่งต่างๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้

- บอกชื่อของตนเองได้
- ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา
- สนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องประโยคสั้นๆได้
- สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ
- ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองง่ายๆและแสดงเลียนแบบท่าทางได้
- รู้จักใช้คำถาม อะไร
- สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่ายๆได้
- อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

พัฒนาการเด็กอายุ ๔ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้
- รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสองข้าง
- เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้
- เขียนรูปลี่เหลี่ยมตามแบบได้
- ตัดกระดาษตามแนวเส้นตรงได้
- กระฉับกระเฉงไม่อยู่เฉย

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมบางสถานการณ์
- เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานตนเองและของผู้อื่น
- ชอบท้าทายผู้ใหญ่
- ต้องการให้มีคนฟังคนสนใจ

พัฒนาการด้านสังคม

- เล่นร่วมกับคนอื่นได้
- รอคอยตามลำดับก่อนหลัง
- แบ่งของให้คนอื่น
- เก็บของเล่นเข้าที่ได้

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- จำแนกสิ่งต่างๆด้วยประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ได้
- บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้
- พยายามแก้ไขด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ
- สนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องเป็นประโยคต่อเนื่องได้
- สร้างผลงานตามความคิดของตนเองโดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น
- รู้จักใช้คำถามว่าทำไม

๑.๓ ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

Marcy P.Driscoll,(๒๐๐๐อ้างอิงใน <http://candmbsri.wordpress.com>) ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่าการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวรอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว

Ausubel,(๑๙๗๘ อ้างใน กุลยาตันติผลาชีวะ๒๕๕๑,หน้า๒๗) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากประสบการณ์ ทั้งนี้ไม่รวมถึงวุฒิภาวะและอาการที่ปรากฏ ชั่วครู่ การเรียนรู้มีได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติแต่เกิดจากการได้รับประสบการณ์ และมีกระบวนการ บำรุงการในสมองที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบข้อมูลที่รับไปสู่การจำ ถ้าการได้รับประสบการณ์นั้น มีการกระตุ้นและสนใจที่ดี จะทำให้การรับรู้ข้อมูลหรือประสบการณ์นั้นสร้างความงอกงามในความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และจำได้นาน หากข้อมูลใหม่ที่ได้รับมีความสัมพันธ์ และเชื่อมต่อกับข้อมูลเก่า หรือประสบการณ์ที่มีอยู่จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรของเด็กปฐมวัย ในทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าว เป็นผลมาจากการที่เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์จากการฝึกฝนและการ มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว

การเรียนรู้ของเด็กวัยแรกเกิด - ๓ ปี

วัฒนา มัคคสมัน (๒๕๑๗, หน้า ๕-๖) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ของเด็กวัยแรกเกิด-๓ปี ดังนี้

ลักษณะการเรียนรู้ทางร่างกายของเด็กวัยนี้เป็นการลองผิดลองถูก เด็กจะเรียนรู้ผ่านการใช้ประสาทสัมผัส ดังนั้นการเรียนรู้ของเด็กจึงเป็นการเรียนรู้จากการใช้อวัยวะต่างๆ ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ การปฏิบัติดังกล่าวเป็นไปในลักษณะซ้ำๆ เช่น การเคลื่อนไหวแขนขาไปมา การเล่นกับมือ การขยับมือขยับเท้าไปมา การหยิบจับ สัมผัสสิ่งของ การทำให้วัตถุสิ่งของเคลื่อนที่และการเคลื่อนไหวร่างกาย การกระทำได้กล่าวเป็นการกระทำอย่างลองผิดลองถูก เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้งานอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย จากลักษณะการเรียนรู้ดังกล่าวจึงมักจะเห็นพฤติกรรมการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งซ้ำๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ ในการใช้อวัยวะต่างๆ

ลักษณะการเรียนรู้ทางอารมณ์-จิตใจของเด็กวัยนี้จะแบ่งเป็น ๒ ช่วง ช่วงแรกอายุ แรกเกิด - ๑๘ เดือน เด็กจะเรียนรู้ในการสร้างความรู้สึกไว้วางใจว่าโลกนี้น่าอยู่สวยงาม ชีวิตน่าอยู่ นำเรียนรู้แสวงหาต่อไป หากได้รับการตอบสนองการดูแลที่ดีจากผู้ใหญ่และในทางตรงกันข้ามเด็ก จะเรียนรู้ในการสร้างความรู้สึกไม่ไว้วางใจต้องสังคัมและสิ่งต่างๆ บนโลกใบนี้หากไม่ได้รับการดูแล การตอบสนองที่ดีพอ ไม่สม่ำเสมอมั่นคง ในช่วงอายุ ๑๘ เดือน ถึง ๓ ปี การเรียนรู้ทางด้านอารมณ์ - จิตใจ ของเด็กจะเป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง รู้สึกเป็นมิตรและมีความภาคภูมิใจในตนเอง หากได้รับการดูแลเลี้ยงดูตอบสนองจากผู้ใหญ่ที่ให้ความเป็นอิสระ มีขอบเขต ที่พอเหมาะไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไป ในทางตรงกันข้ามเด็กเรียนรู้ที่จะมีความละอายไม่มั่นใจในตนเอง ลังเล สงสัย หรือเอาแต่ใจ ปรับตัวเข้ากับคนอื่นยาก เมื่อได้รับการดูแลเลี้ยงดูตอบสนองที่ไม่เหมาะสม เข้มงวดหรือปล่อยให้อิสระมากเกินไป

ลักษณะการเรียนรู้ทางด้านสังคมของเด็กวัยแรกเกิด-๓ปี มีลักษณะการเรียนรู้ที่คล้ายกับลักษณะการเรียนรู้ทางอารมณ์-จิตใจ กล่าวคือ เด็กวัยแรกเกิด-๓ปี เริ่มเรียนรู้ที่จะพัฒนาความเป็นมิตร ความไว้วางใจผู้อื่น และสิ่งต่างๆ เรียนรู้ถึงการเป็นที่ยอมรับและต้องการของผู้อื่น หากได้รับการเลี้ยงดูที่เหมาะสมหรืออาจพัฒนาเป็นความไม่ไว้วางใจผู้อื่น มองโลก มองสังคมในแง่ร้าย หากไม่ได้รับการเลี้ยงดูและตอบสนองที่เหมาะสม

ลักษณะการเรียนรู้ทางด้านสติปัญญาของเด็กในช่วงอายุ ๒ ปีแรกเป็นการลองผิดลองถูกการปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้ากับโลกแวดล้อมภายนอก โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ ผ่านประสาทรับรู้ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับรับรู้และการกระทำ เด็กจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และยังไม่สามารถเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่ออายุ ๒-๓ ปี เด็กจะเริ่มใช้ภาษาเรียนรู้และเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ ภาษาที่เด็กใช้ยังคงเป็นภาษาที่เกี่ยวข้องกับตัวเองและยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของความสนใจและความรู้สึกนึกคิดทั้งหมด

๒. แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมเด็ก

๒.๑ ความหมายของพฤติกรรม

“พฤติกรรม” (Behavior) หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อความคิดของบุคคลที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายในจิตใจและภายนอกอาจทำไปโดยรู้ตัวไม่รู้ตัว อาจเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ผู้อื่นอาจสังเกตการกระทำนั้นได้และสามารถใช้เครื่องมือทดสอบได้(ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๘: ๕๗๓)

โกลเดนสัน (Goldenson, ๒๐๐๒ : ๙๐) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมไว้ว่า เป็นการกระทำหรือตอบสนองการกระทำทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคลและเป็นปฏิสัมพันธ์ในการตอบสนองสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอก รวมทั้งเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆที่เป็นไปอย่างมีจุดหมาย สังเกตเห็นได้ หรือเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่ได้ผ่านการใคร่ครวญแล้วหรือเป็นไปอย่างไม่รู้ตัว

พฤติกรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่บุคคลกระทำทั้งในทางที่ดี ไม่ดี ถูก ผิด มีประโยชน์ ไม่มีประโยชน์ มีประสิทธิภาพ หรือสูญเปล่า (Charles, ๒๐๐๒: ๒)

ลาเฮย์ (Lahey ๒๐๐๑ : ๕) กล่าวว่า พฤติกรรมเป็นการประพฤติกรรมปฏิบัติของบุคคลที่สามารถสังเกตได้

สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการทางจิตใจที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกอาจทำโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัวสามารถสังเกตจากการกระทำได้

๒.๒ ประเภทของพฤติกรรม

การศึกษาพฤติกรรมยุคปัจจุบันไม่เน้นการแบ่งประเภทของพฤติกรรมนัก แต่ในที่นี่ ได้พิจารณาเห็นว่า การแบ่งประเภทของพฤติกรรมจะช่วยให้เข้าใจแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมได้ง่ายขึ้น ซึ่งนักจิตวิทยานิยมแบ่งพฤติกรรมได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. พฤติกรรมภายนอก (overt behavior) เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้โดยชัดเจนแยกได้อีกเป็น ๒ ชนิดคือ

๑.๑ พฤติกรรมที่สังเกตได้โดยไม่ต้องใช้เครื่องมือช่วย เช่น การพูด การหัวเราะ การร้องไห้ การเคลื่อนไหวของร่างกายหรือแม้แต่การเต้นของหัวใจ ซึ่งผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส

๑.๒ พฤติกรรมที่ต้องใช้เครื่องมือหรือการวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสารเคมีหรือปริมาณน้ำตาลในกระแสเลือด การทำงานของกระเพาะอาหารและลำไส้ ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้ด้วยตาเปล่าหรือประสาทสัมผัส

๒. พฤติกรรมภายในหรือ “ ความในใจ” (covert behavior) เป็นพฤติกรรมที่เจ้าตัวเท่านั้นจึงจะรู้ดี ถ้าไม่บอกใคร ไม่แสดงออกก็ไม่มีใครรู้ได้ดี เช่น การจำ การรับรู้ การเข้าใจ การได้กลิ่น การได้ยิน การฝึน การหิว การโกรธ ความคิด การตัดสินใจ เจตคติ จินตนาการ พฤติกรรมเหล่านี้ อาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกาย เช่น ขณะใช้ความคิดคลื่นสมองทำงานมาก หรือขณะโกรธปริมาณน้ำตาลในกระแสเลือดมีมาก ซึ่งวัดได้โดยเครื่องมือ แต่ก็ไม่มีใครรู้ละเอียดลงไปได้ว่าเขาคิดอะไร หรือ เขารู้สึกอย่างไร คนรู้ละเอียดคือเจ้าของพฤติกรรมนั้น

พฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายในมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอก เช่น คนเราย่อมพูด หรือย่อมแสดงกิริยาโดยสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดภายใน ถ้าต้องการศึกษาให้เข้าใจเกี่ยวกับ “จิตใจ” หรือพฤติกรรมภายในของคน ก็ต้องศึกษาจากส่วนที่สัมผัสได้ชัดเจนคือพฤติกรรมภายนอก ซึ่งเป็นแนวทางสู่ความเข้าใจพฤติกรรมที่เป็นความในใจและการจะเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์แสดงออกอันเป็นพฤติกรรมภายนอกเราก็ต้องศึกษาให้เข้าใจธรรมชาติของการคิด การตัดสินใจ การรับรู้ การรู้สึก ฯลฯ ซึ่งเป็น พฤติกรรมภายใน การศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมซึ่งจะมีทั้ง พฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายใน พฤติกรรมที่เป็นเรื่อง ของธรรมชาติสรีระ ซึ่งมักเรียกกันว่า “ พฤติกรรมแบบเครื่องจักร” และ พฤติกรรมที่เป็นเรื่องของประสบการณ์ ซึ่งมักเรียกกันว่า “พฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย” แต่โดยทั่วไปแล้ว มักเน้นการศึกษาเฉพาะพฤติกรรมที่เกิดเนื่องจากประสบการณ์เท่านั้น ซึ่งพฤติกรรมนั้น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามระยะเวลาที่ผ่านมาไปตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และสำหรับการศึกษาพฤติกรรมเพื่อการพัฒนาตนนั้น มุ่งเน้นการพัฒนาจิต ความคิด หรือพฤติกรรมภายในเป็นลำดับแรก เนื่องจากพฤติกรรมภายในเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอก หากคิดดีการปฏิบัติก็มักดีด้วย

จะเห็นได้ว่า การรวบเอกลักษณะดังกล่าวข้างต้น นักจิตวิทยานิยม แบ่งพฤติกรรมได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑) พฤติกรรมภายนอก (overt behavior) เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้โดยชัดเจน

๒) พฤติกรรมภายในหรือ “ ความในใจ” (covert behavior) เป็นพฤติกรรมที่เจ้าตัวเท่านั้นจึงจะรู้ดี ถ้าไม่บอกใคร ไม่แสดงออกก็ไม่มีใครรู้ได้

๒.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเด็ก

พฤติกรรมของเด็กเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ การรู้ว่าปัจจัยใดที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กช่วยให้ครูเข้าใจเด็กได้ดียิ่งขึ้น ได้นำเสนอปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งเป็นผลจากธรรมชาติ (Nature) และการเลี้ยงดู (Nurture) ดังนี้

๑. ปัจจัยด้านพัฒนาการ เด็กแต่ละวัยจะมีพฤติกรรมและความสามารถที่แตกต่างกันครูจำเป็นต้องรู้ และตระหนักถึงพัฒนาการของเด็ก เพื่อที่จะเข้าใจว่าทำไมเด็กจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น และเพื่อให้การตั้งความคาดหวังต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นไปอย่างเหมาะสม

๒. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ในเรื่องของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เวลาและกำหนดการในแต่ละวัน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

๒.๑ สภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียนปฐมวัยมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของเด็ก ทั้งในเรื่องขนาดของเฟอร์นิเจอร์ที่ใช้ การจัดแบ่งพื้นที่ ระดับของการจัดวางวัสดุอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้เช่นกัน

๒.๒ การจัดเวลาให้เหมาะสมเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ครูต้องจัดเวลาให้เหมาะสมกับความจำเป็น และความต้องการของเด็กอย่างรอบคอบ ทั้งเวลาในการทำกิจกรรม เก็บของและทำความสะอาด รับประทานอาหาร นอน เข้าห้องน้ำ รวมถึงรอยต่อระหว่างกิจกรรมด้วย ลำดับของกิจกรรมต่างๆ ควรมีความคงที่เพื่อให้เด็กคาดเดาได้ว่าจะต้องทำอะไรต่อไป

๒.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่ต้องพิจารณาเป็นพิเศษเพราะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้คน บรรยากาศที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ที่เด็กจะรู้สึกไว้วางใจ เป็นบรรยากาศของการสนับสนุนและช่วยเหลือกัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนี้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับเด็ก ครูกับพ่อแม่ และครูกับครูคนอื่นๆ ความสัมพันธ์เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กทั้งสิ้น

๒.๔ สิ่งอื่นๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก ได้แก่ สภาพอากาศ เสียง ลม แสง เหตุการณ์ ในครอบครัว ความเจ็บป่วย รายการโทรทัศน์ ภาวะโภชนาการ เป็นต้น

๓. ความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะของตนเองซึ่งไม่เหมือน คนอื่น เด็กแต่ละคนมีพื้นอารมณ์ (Temperament) ซึ่งเป็นแนวโน้มในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่ติดตัวเด็กมาตั้งแต่เกิด และยังคงอยู่แม้ว่าจะเข้าโรงเรียนแล้วก็ตาม การที่ครูรู้จักธรรมชาติหรือพื้นอารมณ์ของเด็กทำให้สามารถตอบสนองต่อเด็กได้อย่างเหมาะสม และทำให้เกิดความระมัดระวังที่จะไม่ตีตราเด็กอย่างไม่ยุติธรรมด้วย

๔ ความต้องการด้านอารมณ์และสังคม เด็กๆ มีความต้องการความรัก และการเอาใจใส่ ต้องการรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นคนที่มีคุณค่าและมีความสำคัญ ต้องการเพื่อน และต้องการความรู้สึกที่ปลอดภัย เด็กๆ จะแสดงออกเพื่อความต้องการในเรื่องเหล่านี้ ครูต้องช่วยให้เด็กรับมือกับความรู้สึกเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม

๕ อิทธิพลของวัฒนธรรม เด็กถูกหล่อหลอมด้วยความเชื่อ และวัฒนธรรมของครอบครัว เด็กจะแสดงพฤติกรรมตามที่ได้รับเลี้ยงดูมา ครูต้องมีความละเอียดอ่อน มีความยืดหยุ่น และไม่ตัดสินพฤติกรรมของเด็กอันเกิดจากวัฒนธรรมของครอบครัว Gordon และ Browne (๑๙๙๕: ๑๙๙-๒๐๔)

๒.๔ พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยกับการเก็บของเล่น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (๒๕๔๒ : ๘๘-๙๖) กล่าวถึงการฝึกวินัยกับการเก็บของเล่นไว้ว่า การฝึกระเบียบวินัยจำเป็นต้องทำในทันที และสร้างเสริมให้เป็นกิจนิสัย ลูกคนต้องฝึกต้องสอน เด็กเรียนรู้ได้จากการเห็นการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นก็จริง แต่จะมีจุดบอดตรงที่เขาต้องการคำชี้แนะ ดังนั้นพ่อแม่ต้องสอนถ้าต้องการให้เด็กมีวินัย วิธีสอนต้องไม่เคร่งเครียดควรเป็นการเตือน การชี้แนะ และอย่าให้เห็นถึงการกระทำที่ถูกต้องแบบผ่น คลายจะมีมาก อีกประการหนึ่ง พ่อแม่ต้องใช้คำพูดในการสอน ที่เป็นรูปธรรม ทำให้ลูกมองภาพได้ชัด ไม่ใช่คำว่า “อย่า” ตัวอย่างเช่น เมื่อลูกเล่นของเล่นเสร็จแล้ว พ่อแม่ต้องถามลูกว่า “เลิกเล่นแล้วใช่ไหม” เมื่อลูกตอบว่า “ใช่” ให้พ่อแม่บอกลูกว่า “ช่วยกันเก็บของให้เรียบร้อย จะได้มีของเล่นที่ดีเก็บไว้เล่นได้นาน ๆ” แล้วเก็บของให้ลูกดูพร้อมชวนให้ลูกช่วยเก็บ เมื่อเด็กเห็นแบบและเข้าใจเหตุผล เด็กจะเห็นประโยชน์ของการเก็บ แล้วเด็กจะเก็บของทุกครั้ง ในการสอนเด็กต้องสอนด้วยอารมณ์ดีและเมื่อเด็กมีอารมณ์ดีด้วยหากเด็กทำดี เก็บของเข้าที่ที่ต้องชมเชย ให้กำลังใจที่เด็กกระทำถูก เช่น ทำเป็นอุทานว่า “โอโฮ ดีใจจังเลย มีเด็กเก่ง ๆ ที่นี้ด้วย เก็บของเรียบร้อยดีมาก”

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๔ : ๖๘-๗๘) กล่าวถึงการฝึกความมีระเบียบเรียบร้อยไว้ว่า เด็ก ๆ ที่อาศัยอยู่ในบ้านที่เก็บข้าวของเป็นระเบียบก็จะได้รับการพัฒนานิสัยมีระเบียบ และเป็นการฝึกความรอบคอบ เด็กที่มีระเบียบจะไม่ค่อยทำของหายเพราะเขาจะเก็บของเป็นที่ที่เป็นทางจัดวางเรียบร้อยหยิบใช้และตรวจสอบได้ง่าย พ่อแม่จึงควรฝึกความมีระเบียบให้ลูกโดย

๑. พ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างของความมีระเบียบเรียบร้อย ในบางบ้านที่พ่อแม่ไม่ค่อยใส่ใจเรื่องการจัดระเบียบข้าวของภายในบ้าน ปล่อยให้รกรุงรัง ข้าวของวางระเกะระกะไม่เป็นที่ไม่เป็นระเบียบ ทำให้ลูก ๆ ซึมซับพฤติกรรมไม่มีระเบียบของพ่อแม่ไปด้วย สิ่งที่มีมักจะเกิดขึ้นกับครอบครัว ที่ไม่มีระเบียบคือ สมาชิกจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการหาของที่ตนเองไม่รู้ว่าจะนำไปเก็บไว้ที่ไหน หรือคนอื่นหยิบไปแล้วไม่มาคืน และเมื่อหาไม่เจอก็อาจทำให้อารมณ์เสีย ไม่พอใจ เกิดการโทษกัน ไปมา มีแนวโน้มของหายบ่อย ๆ ดังนั้นพ่อแม่จึงควรเปลี่ยนแปลงตนเองด้วยการจัดบ้านของตน ให้เรียบร้อย ของใช้ภายในบ้านต้องจัดวางอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ควรแยกให้ชัดเจนว่าตู้ไหน สำหรับใส่อะไร ลิ้นชักไหนใส่อะไร จัดวางให้เป็นหมวดหมู่

๒. ฝึกลูกให้เก็บสิ่งต่าง ๆ เข้าที่เดิม เมื่อลูกเราเริ่มรู้ความเราต้องสอนให้เขามีระเบียบและ มีความรับผิดชอบ สอนเขาเมื่อเขาหยิบสิ่งของขึ้นใดมาใช้ หรือหยิบของเล่นมาเล่น ให้ลูกนำไปต้องเก็บไว้ในที่ประจำทันที และที่สำคัญต้องสอนให้ลูกรู้จักรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองทำ เขาต้องจัดการด้วยตนเอง อายายอมให้เขาโยนภาระให้กับพ่อแม่หรือคนอื่น ๆ ในบ้านในเรื่องที่เขาสมควรทำได้เอง เช่น เมื่อเด็ก ๆ ทำบ้านสกปรกเลอะเทอะหรือเก็บของไม่เป็นที่เป็นทางแม่หรือพ่อไม่ควรใจดีจัดเก็บให้ แต่ควรเรียกลูก ๆ มาทำเองและอาจจะต้องมีการลงโทษกรณีที่ไม่เชื่อฟัง

กล่าวโดยสรุป การที่จะให้เด็กเก็บของเข้าที่จะได้รับผลมาจากการดูตัวอย่างการกระทำ ของผู้ใหญ่อีกส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการแนะนำบ่อยๆ ของผู้ใหญ่ จนเด็กเกิดการกระทำจนเป็นนิสัย

๓. แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน

๓.๑ ความหมายของนิทาน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ (๒๕๔๖,หน้า ๕๘๘) อธิบายความหมาย ไว้ว่า “นิทาน คือ เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป เป็นต้น”

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (๒๕๓๓ : ๑๐) กล่าวว่า นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าต่อๆ กันมาเป็นเวลานาน แต่ไม่ทราบแน่ชัดว่า เริ่มต้นเล่ากันมาตั้งแต่เมื่อใด การเล่านิทานก็เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและให้ความรู้ ในการสร้างคนให้เป็นคนดีในสังคม

จันทร์เพ็ญ ศุภผล (๒๕๓๕ : ๒๖) กล่าวว่า นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา โดยอิงความจริงหรือจินตนาการ มีวัตถุประสงค์ให้ความสนุกสนาน แฝงความคิดสอนใจเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากเนื้อหาในนิทาน

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ (๒๕๓๕ : ๘) ให้ความหมายของนิทานว่า หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา ตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นการผูกเรื่อง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน แฝงคำสอนจรรยา ในชีวิต เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องของผู้เล่าให้คนรุ่นใหม่ฟัง

เกริก ยุ้นพันธ์ (๒๕๓๙ : ๑๖) ให้ความหมายของนิทานว่า เป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดต่อๆ กันมาตั้งแต่โบราณ โดยมีเนื้อหาที่เล่าเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม คุณงามความดีเพื่อปลูกจิตสำนึกของคนให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความดีและเป็นตัวอย่างแก่สังคม

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (๒๕๔๐ : ๔๕) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาโดยวัตถุประสงค์ เพื่อสืบทอดประสบการณ์ ความรู้ความคิดหรือค่านิยมบางอย่างให้ผู้ฟังพร้อมทั้งสอดแทรกความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กัน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (๒๕๔๑ : ๒๑๐) ให้ความหมายไว้ว่า นิทาน คือ สื่อที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบฟังนิทาน นิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจ และการรับรู้ให้กับเด็ก

วันเนาว์ ยูเต็น (๒๕๔๒ : คานา) ให้ความหมายไว้ว่า นิทาน คือ ชีวิตเรื่องราวในนิทาน แท้ที่จริงเป็นเรื่องราวของชีวิต นิทานไม่ใช่เรื่องสำหรับเพียงเพื่อฟัง อ่าน เพื่อสนุกหรือรับคำสอนที่แทรกอยู่เท่านั้น

สัณห์พัฒน์ อรุณธารี (๒๕๔๒ : ๒) ให้ความหมายว่า นิทาน คือ เรื่องที่มีผู้แต่งขึ้นใหม่ โดยยึดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการเล่าเรื่องให้เข้ากับสถานการณ์ในเวลานั้นๆ ซึ่งสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คติสอนใจ ที่ฟังประสงค์ให้ผู้ฟังนำไปใช้ในชีวิต จากเนื้อหาของนิทาน เพื่อใช้เป็นสื่อในการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก

สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (๒๕๔๒ : ๔๘) สรุปความหมายของนิทานไว้ว่า

๑. เป็นเรื่องราวที่ผูกขึ้น
๒. เป็นเรื่องราวที่ใช้วาจาเป็นสื่อในการถ่ายทอด
๓. เป็นบทประพันธ์ที่มีลีลาการเล่าแบบเป็นกันเอง ทำนองการเล่าด้วยวาจา
๔. เป็นเรื่องเล่าที่มีจุดประสงค์หลัก เพื่อความบันเทิงใจ และมีสิ่งสอนใจเป็นจุดประสงค์รอง

จากมุมมองของนักวิชาการที่มีต่อความหมายของนิทาน สามารถนำมาสรุปได้ว่า นิทาน คือ เรื่องเล่าที่มุ่งเน้นให้เกิดความสุข สนุกสนานในผู้ฟัง หากผู้แต่งหรือผู้เล่ามีความคุ้นเคยกับนิทาน ก็อาจสามารถแทรกเรื่องคติธรรม หรือ คำสอนสอดประสานกับเนื้อเรื่องในนิทานก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงลึกต่อผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

๓.๒ ความหมายของการเล่านิทาน

กรมวิชาการ (๒๕๔๓ : ๘๘-๘๙) ได้กล่าวว่า การเล่านิทานถือได้ว่าเป็นศิลปะดั้งเดิม อย่างหนึ่งในการสื่อความหมายทางวาจาของมนุษย์ การเล่านิทานนำความสุขมาให้แก่ผู้ฟังและผู้เล่าพอกัน ถือเป็นวิธีหนึ่งที่จะใช้ เป็นเครื่องชักจูงให้เด็กเกิดความอยากอ่านหนังสือขึ้นมาบ้าง (กรมวิชาการ, ๒๕๔๓ : ๘๘-๘๙) นอกจากนั้นยังสามารถใช้นิทานเป็นสื่อนำไปสู่การเรียนการสอนต่าง ๆ และนิทานยังคงใช้เป็นส่วนสำคัญยิ่งของการสอนเด็กในระดับปฐมวัย จุดมุ่งหมายในการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาทักษะในด้านการใช้ภาษา การฟัง พูด คิด ถาม สังเกต ซึ่งเป็นพื้นฐานนำเด็ก ไปสู่การอ่านในโอกาสต่อไป นอกจากนั้นคณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา (๒๕๔๗ : ๒๔๘) ได้กล่าวว่า นิทานยังเป็นตัวกลางถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ ประสบการณ์ ทัศนคติ และค่านิยมที่เหมาะสม สำหรับเด็กมาใช้เล่านิทาน เพื่อช่วยให้เด็กปรับตัวและเตรียมรับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

เกริก ยุ้นพันธ์ (๒๕๓๙ : ๓๕) การเล่านิทาน คือ ผู้ที่มีความสามารถ ในการเล่าเรื่องราว ผู้เล่าแต่ละคน มักจะมีลักษณะเด่นพิเศษแตกต่างกัน บางคนใช้เสียงเป็นสิ่งที่เร้าความสนใจ บางคนอาจใช้ท่าทางประกอบการเล่า แล้วเกิดความสุขสนุกสนาน บางคนสร้างสื่อ หรืออุปกรณ์ช่วยในการเล่าให้เกิดความตื่นตาตื่นใจ

พัชรี ไชยะสนิต (๒๕๓๕ : ๘๐) ได้กล่าวว่า การเล่านิทาน หมายถึง การเล่าเรื่องให้เด็กฟังและสนทนาโต้ตอบ อภิปรายซักถาม แสดงความคิดเห็น และแสดงท่าทางประกอบเรื่องราว หรือประสบการณ์รอบตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (๒๕๓๗ : ๓๑-๓๒) ได้กล่าวว่า การเล่านิทาน หมายถึง การเล่าเรื่องให้เด็กฟังและสนทนาโต้ตอบ อภิปรายซักถาม แสดงข้อคิดเห็นและท่าทางประกอบเรื่องราว หรือประสบการณ์รอบตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า

เนื่อน้อง สนับบุญ (๒๕๔๑ : ๓๕) ได้กล่าวว่า การเล่านิทานหมายถึง การถ่ายทอดเรื่องราวของนิทาน ให้เด็กเข้าใจ ด้วยการเล่าโดยใช้น้ำเสียง ท่าทาง สื่อวัสดุ ตลอดจนวิธีการประกอบการเล่าและยังครอบคลุมถึงการส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเป็นผู้เล่าด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า การเล่านิทาน หมายถึง วิธีการในการถ่ายทอดเรื่องราวของนิทานให้เด็กได้ฟัง ไม่ว่าจะ เป็นโดยใช้ น้ำเสียง ท่าทาง ประกอบเรื่องราว สื่อวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนการส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเป็นผู้เล่าด้วยตนเอง

๓.๓ ประเภทของนิทาน

เกริก ยุ้นพันธ์ (๒๕๓๙ : ๒๐ - ๒๒) กล่าวถึง การแบ่งประเภทของนิทานตามรูปแบบของนิทาน และตามเนื้อหาสาระที่เป็นเรื่องราวของนิทาน แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ๘ ประเภท คือ

๑. เทพนิยายหรือเรื่องราวปรัมปรา เป็นนิทานหรือนิยายที่เกินเลยความเป็นจริงของมนุษย์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอภินิหาร ตัวเอกหรือตัวละครเด่นๆ จะมีอภินิหารหรือเวทมนต์ ฤทธิ์เดช ฉากหรือสถานที่ในเรื่องมักเป็นสถานที่พิเศษ หรือถูกกำหนดขึ้นมา เช่น สรวงสวรรค์หรือเมืองบาดาล มีพระเอกเป็นเจ้าชาย มีนางเอกเป็นเจ้าหญิง มีนางฟ้ามีเทวดา มียักษ์ เป็นต้น

๒. นิทานประจำท้องถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน มักเป็นนิทานที่ถูกเล่าขานตกทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขาทะเล แม่น้ำ เรื่องราวของโบราณวัตถุที่มีเหตุแห่งที่มาของการสร้าง การคิด ฯลฯ

๓. นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เรียบเรียงเชิงเปรียบเทียบกับชีวิต และความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคม ให้บังเกิดผล ในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ให้พึงพิถันละเอียดรอบคอบและไม่ประมาท ช่วยเหลือหรือเมตตาต่อผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๔. นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวอ้างถึงบุคคลที่มีความสามารถ อดอาจกล้าหาญ มักเป็นเรื่องถ่ายทอดเรื่องจริงของบุคคลสำคัญๆ ไว้ มักสร้างฉากหรือสถานการณ์ที่น่าตื่นเต้นเกินความเป็นจริง เพื่อให้เรื่องราวสนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามว่าบุคคลที่เป็นบรรพบุรุษนั้น มีความสามารถและน่าสนใจจริงๆ

๕. นิทานอธิบายเหตุ เป็นเรื่องราวของเหตุที่มา ของสิ่งหนึ่งสิ่งใดและอธิบายพร้อมตอบคำถาม เรื่องราวต่างๆ ด้วย เช่น เรื่องกระต่ายในดวงจันทร์ ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม นกกับกา เป็นต้น

๖. เทพปกรณัม เป็นนิทานที่เกี่ยวกับความเชื่อ โดยเฉพาะตัวบุคคลที่มีอภินิหารเหนือความเป็นจริง ลึกลับ ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม ทศกัณฐ์ เป็นต้น

๗. นิทานที่มีตัวสัตว์เป็นตัวเอก เปรียบเทียบเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม สอนจริยธรรม แฝงแง่คิดและแนวทางแก้ไข บางครั้งสอนแบบทางอ้อมผู้อ่านหรือผู้ฟัง จะต้องพิจารณาเอง เป็นเรื่องบันเทิงคดีที่สนุกสนาน

๘. นิทานตลกขบขัน เป็นเรื่องเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ แต่มีมุขที่ตลกขบขัน สนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข เนื้อเรื่องเกี่ยวกับไหวพริบ เรื่องราวแปลกๆ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่องเกินความจริง เป็นต้น

นิทานมีหลายประเภทด้วยกัน การแยกประเภทนิทานขึ้นอยู่กับลักษณะของเรื่องและที่มาของนิทานเป็นสำคัญ ซึ่งจะขอแบ่งประเภทของนิทานออกเป็น ๘ ประเภท (สันหพัฒน์ อรุณธารี, ๒๕๔๒ : ๑๗) ตามสภาพการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

๑. นิทานปรัมปรา

๒. นิทานท้องถิ่น

๓. นิทานเทพนิยาย

๔. นิทานตลกขบขัน

๕. นิทานสร้างเสริมคุณธรรม

๖. นิทานเรื่องเกี่ยวกับสัตว์

๗. นิทานที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๘. นิทานส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

สรุปว่า นิทานมีหลายประเภท ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นหมวดใหญ่ๆ ได้ ๒ หมวดด้วยกัน คือ นิทานสมัยเก่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ ส่งเสริมคุณธรรม เช่น ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมและอภินิหาร เป็นต้น นิทานสมัยใหม่ มีเนื้อหาเป็นปัจจุบันส่งเสริมความรู้และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๓.๔ ความสำคัญและประโยชน์ของนิทาน

นิทาน เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของเด็ก ๆ ที่มีใช้เพียงการช่วยเสริมจินตนาการของเด็กๆ ให้กว้างไกลเท่านั้น แต่นิทานยังตอบสนองความต้องการของเด็ก ได้ครบถ้วน ด้วยเพราะนิทานทุกเรื่องจะแฝงสิ่งที่เด็กต้องการในทุกเรื่อง การเล่านิทานเป็นการถ่ายทอดความรู้ ทัศนคติและแนวคิดไปสู่เด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินในแง่ของการส่งเสริมพัฒนาการที่ดีตามวัยของเด็ก ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และภาษา ดังได้มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่านิทานไว้ดังนี้

วรรณิ สิริสุนทร (๒๕๓๙ : ๓๐-๓๑) ได้มีความเห็นว่า การเล่านิทานมีประโยชน์ช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กดังนี้

๑. ฝึกให้เด็กเป็นผู้รู้จักการฟังมีสมาธิ รู้จักสำรวม อิริยาบถของตนเอง
๒. ทำให้เด็กได้ผ่อนคลายอารมณ์ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและเพิ่มพูนความรู้จากการฟัง
๓. ช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางภาษา เด็กรู้จักคำถามเพิ่มมากขึ้น รู้จักเก็บใจความเนื้อเรื่อง
๔. ช่วยให้เด็กเกิดความอบอุ่น มีที่พึ่งทางใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
๕. ทำให้เด็กเกิดจินตนาการจากเรื่องราวที่ได้ฟัง เช่น เรื่องเกี่ยวกับนางฟ้า เรื่องสัตว์ต่างๆ และเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติต่างๆ
๖. ช่วยให้เด็กรู้จักแง่มุมเล็กๆ น้อย ๆ จากนิทานที่ได้ฟัง ทำให้สามารถตัดสินใจในด้าน การแสดง และสนองตอบต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้กล่าวถึง ประโยชน์และคุณค่าของนิทาน ดังนี้

๑. สนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก
๒. ผ่อนคลายความคับข้องใจของเด็ก
๓. ทำให้เด็กมีสมาธิในการฟัง ทำให้ช่วงความสนใจมีมากขึ้น
๔. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์
๕. ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เหมาะสมกับวัย
๖. ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา และความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ
๗. ส่งเสริมความกล้าพูด กล้าแสดงออก เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
๘. ช่วยให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความใกล้ชิดกัน เข้าใจซึ่งกันและกัน

๓.๕ จุดประสงค์ของการเล่านิทาน

กรมวิชาการ (๒๕๔๖ : ๑๔๓-๑๔๔) ได้ให้ข้อคิดในการเล่านิทานเพื่อนำเด็กปฐมวัย ไปสู่การอ่านดังนี้

๑. ฟังการฟัง การที่เด็กมีความสนใจและตั้งใจฟัง เด็กจะสามารถจดจำชื่อ ลักษณะตัวละคร ความต่อเนื่องของเรื่องราวได้ ได้รู้จักคำศัพท์ใหม่ ขณะที่ครูเล่าเด็กมีอารมณ์คล้อยตามเรื่องราว เป็นอย่างดี

๒. ฟังการพูด ครูให้เด็กหัดพูด คำศัพท์ใหม่ ข้อความบางตอน หรือคำกลอนง่าย ๆ จากนิทาน ให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทาน เช่น การวิจารณ์นิทานที่ได้ฟัง ตอบคำถามจากเรื่องหรือหัดเล่าเรื่องที่ตนเองชอบ

๓. ฟังการสังเกต เด็กทุกคนมักช่างสังเกตและจะมีคำถาม อะไร หรือทำไมอยู่เสมอ ครูผู้เล่าจะต้องตอบข้อสงสัยนั้นให้เป็นที่พอใจ อาจเป็นขณะที่กำลังเล่า หากไม่เป็นการขัดจังหวะการเล่ามากเกินไป หรืออาจบอกให้รอจนครูเล่าจบก่อน การไขข้อสงสัยเป็นการตอบสนองความอยากรู้ เพื่อพัฒนาสมองและเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับเด็กมากขึ้น

สรุปได้ว่า การเล่านิทานหรืออ่านนิทาน ให้เด็กฟัง สามารถส่งเสริมทักษะทางภาษา ให้กับเด็กได้ทั้ง การฟัง การพูด การรู้จักคำศัพท์ใหม่ การเพิ่มพูนประสบการณ์ และสนองต่อธรรมชาติและความต้องการของเด็ก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (๒๕๔๗ : ๒๒๖) ได้กล่าวว่าการเล่านิทานให้เด็กฟังนั้นมีเป้าหมายสำคัญอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. ต้องการให้เด็กได้พัฒนาภาษาและความคิด การเล่านิทานจึงไม่ควรมาจากครูคนเดียว ครูควรให้เด็กเป็นผู้เล่านิทานเองด้วย เพราะการให้เด็กเป็นผู้เล่านิทานเองจะช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึก ได้ขยายความคิดของตนเองให้กระจ่าง และพัฒนาทางภาษา การเริ่มต้นให้เด็ก เล่านิทาน อาจใช้คำถามนำ ใช้ภาพหรือเริ่มต้นเรื่องให้ก็ได้ แต่ถ้าเป็นนิทานที่ครูเล่าเอง ควรมีการถามตอบโต้ที่ให้เกิดคิดระหว่างการเล่านิทานด้วย

๒. สร้างความรักการอ่านหนังสือให้กับเด็ก เวลาเล่านิทานเป็นเวลาที่สร้างความสนใจ ในการอ่านหนังสือให้กับเด็กมาก ครูควรเตรียมพร้อมโดยการอ่านนิทานเล่มที่จะเล่าให้เข้าใจจำได้ เวลาอ่านให้เปิดหนังสือเสมอตาเด็ก ตามครูจับที่เด็ก คอยสังเกตเวลาเล่านิทานควรจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๔-๕ คน ถ้าทำไม่ได้ก็ให้เด็กนั่งเป็นวงเห็นหน้าครูชัดเจน และครูเห็นเด็กทุกคน ถ้าเด็กรู้สึกเพลิดเพลินกับนิทานจากหนังสือที่ครูเล่า เด็กจะชอบและสนใจที่จะหาอ่านด้วยตนเอง สิ่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างนิสัยรักการอ่านและความรักหนังสือที่ดี

๓. สร้างการเรียนรู้อย่างมีวัตถุประสงค์ ดังกล่าวแล้วว่า เนื้อหานิทานและเรื่องราวต่าง ๆ ของนิทาน ครูสามารถบูรณาการข้อความรู้ลงไปนิทานเพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ เช่น การสร้างวินัย ด้วยนิทาน การสอนคณิตศาสตร์ด้วยนิทาน การเล่ามีความสำคัญมาก ผู้เล่าที่ดีต้องสนุกไปกับนิทานและสามารถสื่อสารเรื่องราวให้เด็กเกิดความรู้สึกหรือร้อนที่ฟัง

พอจะสรุปได้ว่า จุดประสงค์ของการเล่านิทาน คือ การใช้นิทานเพื่อเป็นสื่อในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ และพัฒนาด้านภาษา ความคิด ความเข้าใจ และจินตนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สติปัญญา สร้างสมาธิ สอดแทรกคติสอนใจ และปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก

๓.๖ หลักในการเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟัง

สมใจ บุญอุรพิทยโณ (๒๕๓๙ : ๗ - ๘) กล่าวว่า การเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟัง ควรคำนึงถึงอายุและความสนใจของผู้ฟัง เด็กปฐมวัย มีอารมณ์รักสนุก ชอบฟังนิทานประเภทต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องที่มีสัตว์พูดได้ นิทานสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีหลายประเภท เช่น นิทานที่เล่นคำ เล่นเสียงจังหวะคำ นิทานที่มีคำคล้องจอง มีคำซ้ำๆ กันที่น่าฟัง นิทานที่กระตุ้นจินตนาการ และตอบสนองให้เด็กได้แสดงท่าทาง นิทานที่รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของเด็ก และให้ ความเห็นอกเห็นใจ หนังสือที่นำมาเล่านี้ควรมีภาพประกอบที่ชัดเจน สีสันสวยงามและเสนอภาพ ที่สะท้อนความคิดของเด็กในทางที่ดีงาม ระยะเวลาในการเล่า ในระยะแรกควรใช้เวลาประมาณ ๑๕ - ๒๐ นาที

เกริก ยุ้นพันธ์ (๒๕๔๓:๖๘) ซึ่งการเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กปฐมวัยฟังนั้นผู้เล่านิทานจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจประสบการณ์และความสามารถที่จะแยกแยะ เลือกนิทานที่เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการเด็กควรเป็นนิทานที่มีคุณค่าทางเนื้อหาได้ธรรมชาติ รูปแบบการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมคุณภาพ ยกระดับสติปัญญาและจิตใจในทางที่ดีได้

สรุปได้ว่า หลักในการเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟังได้ว่า ควรเป็นนิทานที่เหมาะสมกับวัย และความสนใจของเด็ก เนื้อเรื่องที่เล่าต้องเข้าใจสนุกสนาน ถ้ามีคำซ้ำๆ ประโยคซ้ำๆ ก็จะเป็น ที่สนใจ สนุกสนาน ถ้ามีคำซ้ำๆ ก็จะเป็นที่สนใจของเด็กมาก ถ้าเป็นหนังสือควรมีภาพประกอบชัดเจน มีบทสนทนามากกว่าความเรียง เนื้อหาของเรื่องมีคุณค่าสร้างสรรค์ ส่งเสริมสติปัญญา และจิตใจ

๔. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

นายพนัสศ เงินวัฒนะ (๒๕๖๐ : อภิปรายผล) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการ เสริมแรงทางบวกการ วิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย และเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก ผลการวิจัยพบดังนี้

๑. การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวก โดยรวมประกอบด้วยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะการเสริมแรงทางบวกด้วยการชมเชย เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้

เด็กรู้สึกมีความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้แสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนทั้งด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

๒. ผลการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวก ในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยหลังการใช้วิธีเสริมแรงทางบวกอยู่ในระดับดี และสูงขึ้นตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒.๑ ผลการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยก่อนได้รับการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๑.๙๖$) และหลังได้รับการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อชั้นเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = ๒.๘๓$) ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ บุศนีย์ ชัยมงคล. (๒๕๕๐). การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่น ประชากรคือเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ ๓ โรงเรียนเทศบาล ๒ (วัดศรีปริรัตนาราม) ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ จำนวน ๑ ห้องเรียน มี ๒๒ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ๑)กิจกรรมการจัดเก็บของเล่น โดยการสร้างแรงจูงใจด้วยนิทานและการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อตกลงในการเก็บของเล่น และเสริมแรงด้วยสติ๊กเกอร์รูปหัวใจนำไปติดที่สมุดเด็กซึ่งเด็กได้จัดทำขึ้น

๒.๒ ผลการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยก่อนได้รับการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = ๑.๖๔$) และหลังได้รับการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อชั้นเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = ๒.๖๘$) ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ฉันทนา ศรีภักดี.(๒๕๕๔). การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบ

สืบศักดิ์ น้อยตัด (๒๕๕๕ : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย) ผลการวิจัยหลังจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม และรายด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบและด้านความอดทนอดกลั้นสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

นางกาญจนา พงษ์เจริญ (๒๕๕๕ : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ ๑ โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา มีวินัยในตนเองเพิ่มมากขึ้นตลอด ๔ สัปดาห์ จากร้อยละ ๕๙.๓๖ , ๗๒.๕๕ , ๘๐.๗๗ และ ๘๖.๐๕ ตามลำดับ ผลของการวิจัยนี้มีข้อวิจารณ์ถึงการนำหลักการของแรงจูงใจและการเสริมแรงมาใช้ จึงมีผลให้คำร้อยละของความก้าวหน้าในพฤติกรรมเป็นไปได้ในลักษณะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สุริพร มุ่งง่า,ศรีภักดิ์สร รังษีบรรณ (๒๕๕๓ : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาวินัยนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๒ ด้วยกิจกรรมการเล่นนิทานประกอบภาพ ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

๑. การมีวินัยในตนเองมีคะแนนเฉลี่ยรวมของความสามารถมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาล ๒ โรงเรียน โคกสูงใหญ่วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น ก่อนการจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ ตลอดระยะเวลา ๔ สัปดาห์ ทั้ง ๔ ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมคิดเป็น ร้อยละ ๕๒.๗๙ เมื่อได้รับการจัด กิจกรรมเล่นิทานก่อนนอนปรากฏว่ามีคะแนนเฉลี่ยของการหลังเรียนโดยรวมคิดเป็นร้อยละ ๙๑.๕๔ โดยมีความก้าวหน้าของความสามารถมีวินัยในตนเองเพิ่มขึ้นโดยรวมเท่ากับ ๓๘.๗๕

๒.เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๒ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบภาพ การมีวินัยในตนเองก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบภาพมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับคะแนนการมีวินัยในตนเองหลังการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบภาพทั้ง ๔ สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ โดยที่คะแนนหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบภาพทั้งในภาพรวมและแยกตามรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ์ (๒๕๕๐ : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรมตามพระราชดำรัส ปริญญาพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความสามารถมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรมตามพระราชดำรัสมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความมีวินัยเฉลี่ยก่อนและระหว่าง โดยรวมและจำแนกรายด้านก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรมตามพระราชดำรัสในแต่ละช่วงสัปดาห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยคะแนนความมีวินัยเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วง ระยะเวลา ๘ สัปดาห์

รัชณี หลงขาว,สุวลัย มหากันท์ (๒๕๕๔ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้นิทานที่มีต่อการรับรู้ความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า

๑) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทาน มีการรับรู้ความมีระเบียบวินัยหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติมีการรับรู้ความมีระเบียบวินัยหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓) การใช้นิทานส่งผลต่อการรับรู้ความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยสูงกว่าการจัดประสบการณ์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

นางจันทนา ชูชื่น (๒๕๕๓ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบหุ่นมือที่มีต่อความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบหุ่นมือมีความสามารถในการพูดทั้งโดยรวมและรายด้านสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

วาทีนี้ เจือทอง (๒๕๕๒: ๕๔) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๑. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ที่ส่งเสริมพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๒ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเท่ากับ ๘๑.๒๒/๘๑.๐๔

๒. เด็กอนุบาลชั้นปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาล ๓ (สระกระเทียม) สังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลนครนครปฐม ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ที่ส่งเสริมพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย ทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านการเข้าแถว ด้านการเก็บของเข้าที่ และด้านการปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงในการทำกิจกรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๕ โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ที่ส่งเสริมพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย มีพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย โดยรวมและรายด้านสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จิราพร ปันทอง (๒๕๕๐:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบการเชิดหุ่นมือ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบการเชิดหุ่นมือในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่าคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา ๘ สัปดาห์

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมการเล่นของเด็กของชั้นอนุบาล ๑ อายุ ๓-๔ ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง (ราชปริยัติบำรุง) โดยใช้กิจกรรมการเล่นิทาน ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
๓. การพัฒนาและหาประสิทธิภาพ
๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มเป้าหมายไว้ดังนี้

๑. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชาย-หญิง อายุระหว่าง ๓-๔ ปี จำนวน ๑๕ คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง (ราชปริยัติบำรุง) ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ซึ่งได้มาจากการสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็กในชั้นเรียน

ระยะเวลาในการทดลอง มีระยะเวลา ๓ สัปดาห์ สัปดาห์ละ ๕ วัน ในแต่ละวันทำการทดลองครั้งละ ๒๐ นาที ช่วงกิจกรรมเสรี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามี ๓ ประเภท ดังนี้

๑. สื่อการสอน “ กล้องมหัศจรรย์สนุกกับจำนวนนับ ”

เป็นสื่อที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยใช้ภาพสิ่งที่เด็กพบเห็นในชีวิตประจำวันที่เข้าใจง่าย มีสีสันสวยงาม มีเนื้อหาสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ทั้งหมด ๔ เรื่อง คือ

- ๑.) นิทานเรื่อง “ของเล่นที่หายไป กับเด็กน้อยเจ้าอารมณ์”
- ๒.) นิทานเรื่อง “ฟ้าใสเก็บของเล่นได้แล้วนะ”
- ๓.) นิทานเรื่อง “หนูดีมีวินัย”

๒. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน ๓ แผน แผนละ ๕ วัน วันละ ๒๐ นาที ได้แก่

- ๑.) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง “ของเล่นที่หายไป กับเด็กน้อยเจ้าอารมณ์”
- ๒.) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง “ฟ้าใสเก็บของเล่นได้แล้วนะ”
- ๓.) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง “หนูดีมีวินัย”

๓. แบบสังเกตพฤติกรรมการเก็บของเล่น

เป็นการสังเกตพฤติกรรมที่มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ ๓ ระดับ ๓ คะแนน โดยผู้สอนเลือกระดับพฤติกรรมและความสามารถที่ตรงกับพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมากที่สุด

การพัฒนาและหาประสิทธิภาพ

๑. ชุติทาน มีขั้นตอนการพัฒนาชุติทาน ดังนี้

๑.๑) เขียนโครงร่างเนื้อหาทานเกี่ยวกับคุณลักษณะเด็กปฐมวัย ในประเด็นการเก็บของเล่นเข้าที่

๑.๒) จัดเนื้อหาทานโดย มีเนื้อหาสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ที่กำหนดตามนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย จำนวน ๓ เรื่อง ดังนี้

- เรื่อง “ของเล่นที่หายไป กับเด็กน้อยเจ้าอารมณ์”
- เรื่อง “ฟ้าใสเก็บของเล่นได้แล้วนะ”
- เรื่อง “หนูดีมีวินัย”

๑.๓) นำชุติทาน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

๒. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นทาน มีขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมเล่นทานที่ตนเอง จำนวน ๓ แผน ดังนี้

๒.๑) กำหนดกระบวนการจัดประสบการณ์เป็น ๓ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป แต่ละขั้นมีกิจกรรมสำคัญดังนี้

ขั้นนำ

- ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราว เช่น การร้องเพลง การสนทนา การทำท่าทาง การใช้คำถาม และสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก ในการปฏิบัติตนระหว่างฟังนิทาน

ขั้นเล่นทาน

- ครูเล่นทานโดยใช้รูปภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องมาประกอบการเล่นทาน ใช้น้ำเสียงให้สอดคล้องกับบทบาทของตัวละคร และเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมกิจกรรมในขณะที่เล่นทานและหลังจากเล่นทาน

ขั้นสรุป

- เด็กและครูร่วมกันสนทนา สรุปเนื้อหาจากสิ่งที่เด็กต้องนำไปปฏิบัติจากการฟังนิทานประกอบภาพ

๒.๒) นำแผนการจัดกิจกรรมเล่านิทาน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

๓. แบบสังเกตพฤติกรรมการเก็บของเล่น

เป็นการสังเกตพฤติกรรมที่มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ ๓ ระดับ ๓ คะแนน โดยผู้สอนเลือกระดับพฤติกรรมและความสามารถที่ตรงกับพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมากที่สุด และสอดคล้องกับจุดประสงค์

๔. เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ

นำชุดนิทาน แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทาน และแบบสังเกตพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านปฐมวัย จำนวน ๓ ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้แล้วหาค่าความสอดคล้อง (IOC) มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	+ ๑
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	๐
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน	- ๑

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ เกณฑ์ IOC อยู่ในระดับเท่ากับหรือมากกว่า ๐.๕๐ ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้อง และคัดเลือกไว้ใช้ ถ้าต่ำกว่า ๐.๕๐ ให้พิจารณาเหตุผลเป็นรายชื่อเพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง

๖. ผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการทดลองใช้กิจกรรมเล่นนิทานเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ ของชั้นอนุบาล ๑ อายุ ๓-๔ ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง (ราชปรีดีบำรุง) มีการดำเนินการดังนี้

๑.) กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการทดลอง คือ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชาย-หญิง อายุระหว่าง ๓-๔ ปี จำนวน ๑๕ คนที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง (ราชปรีดีบำรุง) ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ซึ่งได้มาจากการสังเกตพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ในชั้นเรียน

๒.) แบบแผนการวิจัย ใช้แบบแผนการวิจัย คือ แบบทดลองกลุ่มเดียว (One Group Pretest - Posttest Design) โดยการทดสอบก่อนเรียนรู้ และหลังเรียนรู้มีแผนภาพ ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, ๒๕๕๑, หน้า ๑๔๔)

ภาพที่ ๓.๑ แสดงภาพรูปแบบการศึกษา

เมื่อ	O_1	แทน	การทดสอบก่อนเรียนโดยใช้กิจกรรมการเล่นนิทาน
	X	แทน	การสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่นนิทาน
	O_2	แทน	การทดสอบหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเล่นนิทาน

การดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ เป็นระยะเวลา ๓ สัปดาห์ สัปดาห์ละ ๕ ครั้ง รวมเป็น ๑๕ ครั้ง ใช้เวลาครั้งละ ๒๐ นาที รวมเป็น ๕ ชั่วโมง รายละเอียดดังตาราง ๓.๑

ตารางที่ ๑ กำหนดการจัดกิจกรรมเล่นิทานการพัฒนาพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ ของชั้น
อนุบาล ๑ อายุ ๓-๔ ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง (ราชปริยัติบำรุง)

สัปดาห์ที่	แผนการจัด การเรียนรู้	ชื่อแผนการเรียนรู้	เวลา (นาที)	เครื่องมือ
๑	๑	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง ของเล่นที่ หายไปกับเด็กน้อยเจ้าอารมณ์	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
	๑	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง ของเล่นที่ หายไปกับเด็กน้อยเจ้าอารมณ์	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
	๑	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง ของเล่นที่ หายไปกับเด็กน้อยเจ้าอารมณ์	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
	๑	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง ของเล่นที่ หายไปกับเด็กน้อยเจ้าอารมณ์	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
	๑	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง ของเล่นที่ หายไปกับเด็กน้อยเจ้าอารมณ์	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
๒	๒	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง ฟ้ายาเก็บของ เล่นได้แล้วนะ	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
	๒	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง ฟ้ายาเก็บของ เล่นได้แล้วนะ	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
	๒	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง ฟ้ายาเก็บของ เล่นได้แล้วนะ	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
	๒	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง ฟ้ายาเก็บของ เล่นได้แล้วนะ	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
	๒	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง ฟ้ายาเก็บของ เล่นได้แล้วนะ	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
๓	๓	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง หนูดีมีวินัย	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
	๓	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง หนูดีมีวินัย	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
	๓	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง หนูดีมีวินัย	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
	๓	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง หนูดีมีวินัย	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม
	๓	กิจกรรมการเล่านิทานเรื่อง หนูดีมีวินัย	๒๐	แบบสังเกต พฤติกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้เพื่อการประเมินผลการใช้กิจกรรมการเล่นเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเล่นของเด็กของเล่นเข้าที่ ของชั้นอนุบาล ๑ อายุ ๓-๔ ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง (ราชปรีดีบำรุง) ดังนี้

รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการใช้กิจกรรมการเล่น พัฒนาการพฤติกรรมการเล่นของเด็กของเล่นเข้าที่ ของชั้นอนุบาล ๑ อายุ ๓-๔ ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง (ราชปรีดีบำรุง) โดยการประเมินจากเด็กอนุบาล ๑ อายุ ๓-๔ ปี ดังนี้

๑. ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการเล่นของเด็กก่อนและหลังการใช้รูปแบบ โดยสังเกตพฤติกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็ก มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริคส์ ๓ ระดับ ๓ คะแนน แต่ละช่วงคะแนนและความหมาย ดังนี้

๓ คะแนน	หมายถึงมีลักษณะพฤติกรรม ๑๑ - ๑๕ ครั้ง
๒ คะแนน	หมายถึงมีลักษณะพฤติกรรม ๖ - ๑๐ ครั้ง
๑ คะแนน	หมายถึงมีลักษณะพฤติกรรม ๑ - ๕ ครั้ง

สำหรับการให้ความหมายของค่าที่วัดได้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมาย โดยได้จากแนวคิดของเบสท์ (Best, ๑๙๘๖, p. ๑๙๕) การให้ความหมายโดยการให้ค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ ดังนี้

๒.๓๔ - ๓.๐๐	หมายถึง พฤติกรรมพัฒนามากขึ้น
๑.๖๗ - ๒.๓๓	หมายถึง พฤติกรรมพัฒนาปานกลาง
๑.๐๐ - ๑.๖๖	หมายถึง พฤติกรรมพัฒนาน้อย

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม ด้วยค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

๑. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๒. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๒.๑ สถิติพื้นฐาน

๒.๑.๑ ค่าเฉลี่ยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. ๒๕๓๘: ๗๓)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งกลุ่ม
	n	แทน	จำนวนกลุ่มเป้าหมาย

๒.๑.๒ หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ.

๒๕๓๘: ๗๙)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$(\sum x)^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของคะแนน
	n	แทน	จำนวนกลุ่มเป้าหมาย

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเล่นของเด็กที่ ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรม และประเมินค่าคะแนนจากพฤติกรรมจำนวน ๓ สัปดาห์ มีรายการประเมิน ๕ รายการ ดังนี้

๑. เก็บของเล่นทุกครั้งโดยไม่ต้องเตือน
๒. เก็บของเล่นอย่างทะนุถนอม
๓. จำแนกจัดหมวดหมู่ของเล่นได้
๔. เก็บรวบรวมของเล่นได้อย่างครบถ้วน
๕. จัดเก็บของเล่นเสร็จเรียบร้อยตามเวลาที่กำหนด

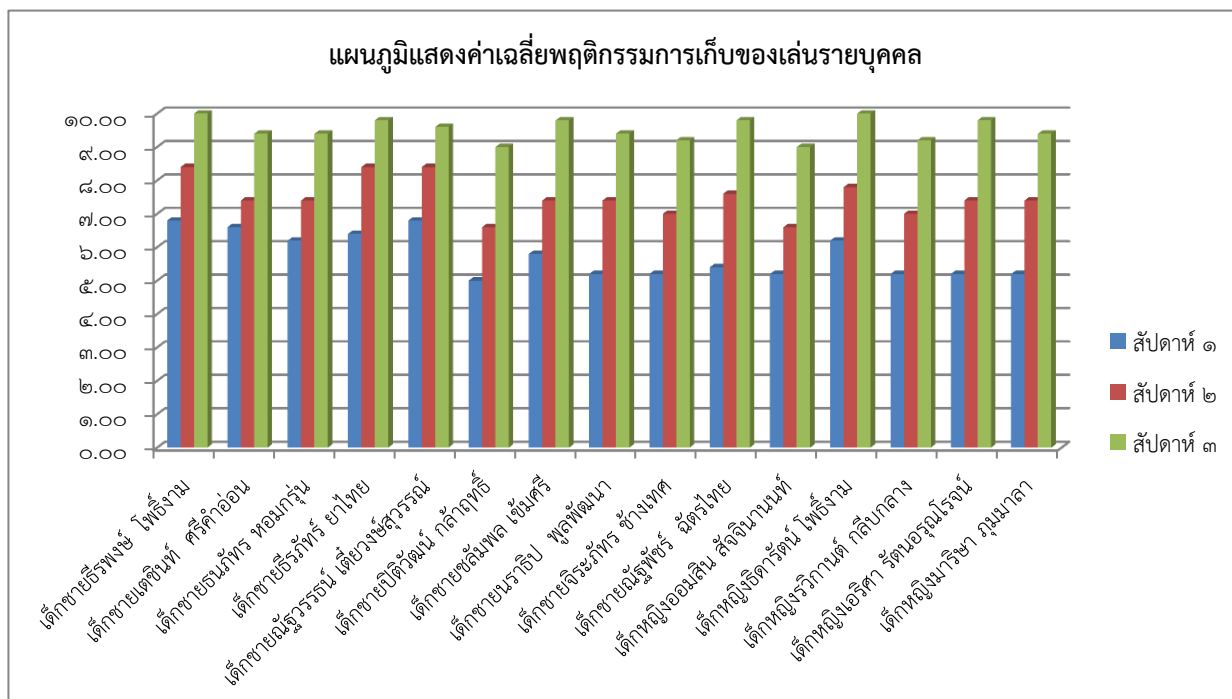
โดยมีคะแนนเต็มรายการละ ๒ คะแนน ดังนั้นเด็กจะมีคะแนนสำหรับการปฏิบัติ ๕ รายการต่อวัน มีคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน

เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมครบใน ๑ สัปดาห์ หรือปฏิบัติกิจกรรมครบ ๕ วัน คะแนนรวม จึงเป็นสัปดาห์ละ ๕๐ คะแนน ผู้วิจัยจึงนำคะแนนในแต่ละสัปดาห์ของเด็กทุกคน มาแสดง เป็นคะแนนรวม จำนวน ๓ สัปดาห์ ดังนี้

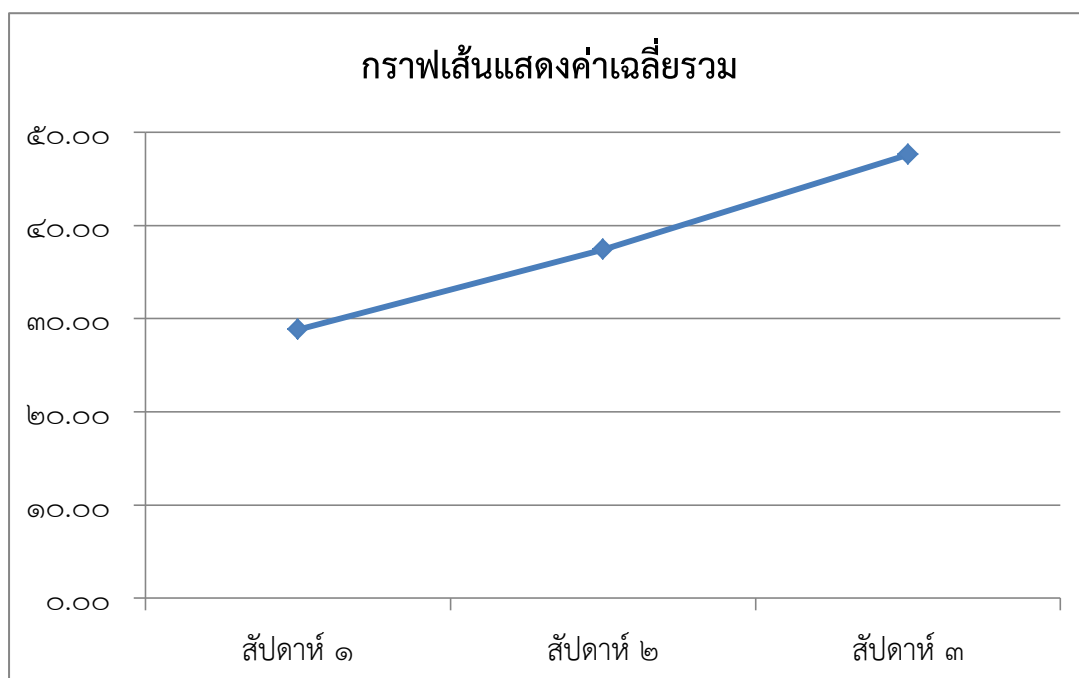
ตาราง ๒ แสดงค่าคะแนนจากพฤติกรรมการจัดเก็บของเล่นใน ๓ สัปดาห์

เลขที่	คะแนนเต็ม ๕๐ คะแนน			ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
	สัปดาห์ที่ ๑	สัปดาห์ที่ ๒	สัปดาห์ที่ ๓		
๑	๓๔	๔๒	๕๐	๑.๓๖	๐.๑๐
๒	๓๓	๓๖	๔๗	๑.๓๒	๐.๐๔
๓	๓๑	๓๗	๔๗	๑.๒๔	๐.๐๕
๔	๓๒	๔๒	๔๙	๑.๒๘	๐.๐๕
๕	๓๔	๔๒	๔๘	๑.๓๖	๐.๐๓
๖	๒๕	๓๓	๔๕	๑.๐๐	๐.๑๓
๗	๒๙	๓๗	๔๙	๑.๑๖	๐.๐๘
๘	๒๖	๓๗	๔๗	๑.๐๔	๐.๐๕
๙	๒๖	๓๕	๔๖	๑.๐๔	๐.๐๖
๑๐	๒๗	๓๘	๔๙	๑.๐๘	๐.๐๕
๑๑	๒๖	๓๓	๔๕	๑.๐๔	๐.๐๖
๑๒	๓๑	๓๙	๕๐	๑.๒๔	๐.๑๓
๑๓	๒๖	๓๕	๔๖	๑.๐๔	๐.๐๔
๑๔	๒๖	๓๗	๔๙	๑.๐๔	๐.๐๘
๑๕	๒๖	๓๗	๔๗	๑.๐๔	๐.๐๗
รวม	๔๓๒	๕๖๑	๗๑๔		
ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)	๒๘.๘๐	๓๗.๔๐	๔๗.๖๐		
ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๓.๓๔	๒.๘๙	๑.๖๘		
ร้อยละ	๕๖.๔๐	๗๔.๘๐	๙๕.๒๐		

แผนภูมิที่ ๑ แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเก็บของเล่น
ของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง รายบุคคล

กราฟเส้นแสดงค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเก็บของเล่น ของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
โรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง รายสัปดาห์

จากตารางและกราฟแสดงค่าคะแนนจากพฤติกรรมการจัดเก็บของเล่นใน ๓ สัปดาห์ เป็นการเก็บคะแนนจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๑๕ คน ที่เป็นเด็กชั้นอนุบาล ๑ อายุ ๓-๔ ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง(ราชปรียัติบำรุง) มีรายการประเมิน ๕ รายการ คือ ๑. เก็บของเล่นทุกครั้งโดยไม่ต้องเตือน ๒. เก็บของเล่นอย่างทะนุถนอม ๓. จำแนกจัดหมวดหมู่ของเล่นได้ ๔. เก็บรวบรวมของเล่นได้อย่างครบถ้วน ๕. จัดเก็บของเล่นเสร็จเรียบร้อยตามเวลาที่กำหนด เด็กมีคะแนนจากการปฏิบัติกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นรายสัปดาห์ ตลอด ๓ สัปดาห์ มีค่า

บทที่ ๕

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

วินัยในตนเองต้องมีการส่งเสริมหรือพัฒนาตั้งแต่เด็ก ทั้งนี้เพราะวัยเด็กเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมในวัยต่อไป จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสนใจการใช้กิจกรรมการจัดเก็บของเล่นเป็นแนวทางหนึ่ง ที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพและความพร้อมของเด็กเตรียมอนุบาล ดังรายละเอียดการดำเนินงาน ต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการจัดเก็บของเล่นเข้าที่ ของชั้นอนุบาล ๑ อายุ ๓-๔ ปี ศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง (ราชปรีดีบำรุง) โดยการใช้กิจกรรมการเล่นิทาน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชาย-หญิง อายุระหว่าง ๓-๔ ปี จำนวน ๑๕ คน ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล ๑ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง (ราชปรีดีบำรุง) ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

วิธีวิจัย

๑. ศึกษาและวิเคราะห์คุณลักษณะตามวัย เด็กเล็กยังขาดวินัยในตนเองซึ่งเป็นคุณลักษณะ ตามวัยที่จำเป็นในด้านคุณธรรมจริยธรรม เรื่องการจัดเก็บของเล่น

๒. ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะตามวัยด้านคุณธรรม จริยธรรม เรื่องการจัดเก็บของเล่น เป็นคุณลักษณะตามวัยในพัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

๓. ศึกษาแนวทางวิธีแก้ไขปัญหาและกิจกรรมที่จะนำมาใช้การปรับปรุงประสิทธิภาพการ อบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นเป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กมี คุณลักษณะตามวัยตามที่หลักสูตรต้องการ

๔. ศึกษา วางแผน ออกแบบกิจกรรม และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๕. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
๖. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่าน
๗. สังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ ท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา
๘. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ ท่าน ไปทดลองใช้กับ เด็กชั้นอนุบาล ๑ อายุ ๓-๔ ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง (ราชปริยัติบำรุง) ครบทั้งชั้นจำนวน ๑๕ คน
๙. นำเครื่องมือที่ได้ทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งแล้วจึงนำไปใช้จริง
๑๐. ดำเนินการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย
๑๑. เขียนรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

เด็กชั้นอนุบาล ๑ อายุ ๓-๔ ปี มีพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่อยูในระดับสูง มีพัฒนาการที่ดีตามข้อตกลงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตลอด ๓ สัปดาห์ จากระดับมีค่าเฉลี่ยแสดงความก้าวหน้าจาก ๒๘.๘๐ ๓๗.๔๐ และ ๔๗.๖๐ ตามลำดับ

การอภิปรายผล

ผลจากการใช้กิจกรรมการเล่นิทาน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ ปรากฏว่า เด็กชั้นอนุบาล ๑ อายุ ๓-๔ ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง(ราชปริยัติบำรุง) มีพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับวาทีณี เจือทอง (๒๕๕๒: ๕๔) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเล่นิทานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๑. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน ที่ส่งเสริมพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๒ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเท่ากับ ๘๑.๒๒/๘๑.๐๔
๒. เด็กอนุบาลชั้นปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาล ๓ (สระกระเทียม) สังกัดสำนักการศึกษาเทศบาลนครนครปฐม ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน ที่ส่งเสริมพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย ทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านการเข้าแถว ด้านการเก็บของเข้าที่ และด้านการปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงในการทำกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๕ โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ การจัดกิจกรรมการเล่นิทาน ที่ส่งเสริม

พฤติกรรมความมีระเบียบวินัย มีพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย โดยรวมและรายด้านสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

๑. ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางให้ทราบถึงการพัฒนาพฤติกรรมการเก็บของเล่นเข้าที่ของเด็กปฐมวัยชั้นเตรียมอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลวัดแจ้ง โดยใช้กิจกรรมเล่นนิทาน สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมอื่นๆ ของเด็กปฐมวัยได้

๒. การจัดกิจกรรมเล่นนิทาน ทำให้เด็กเกิดทักษะในด้านต่างๆ ดังนี้ เกิดทักษะในการรับรู้ และเรียนรู้พฤติกรรมจากตัวละคร เกิดทักษะการทำงานร่วมกับเพื่อน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ในการศึกษาทำการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอว่าควรทำการจัดกิจกรรมพัฒนานิยายในตนเองในด้านอื่นๆ อีก นอกเหนือจากการพัฒนาการเก็บของเล่นเข้าที่

๒. ควรใช้เทคนิคในการเล่นนิทานที่หลากหลาย

นอกจากนี้การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กปฐมวัยควรดำเนินการกับกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีลักษณะเฉพาะต่อไป

บรรณานุกรม

- เกริก ยุ้นพันธ์.(๒๕๔๓). การเล่านิทาน.กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์.(๒๕๔๕).วรรณกรรมสำหรับเด็ก.(พิมพ์รวมเล่มครั้งที่ ๒).กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ
- ธีรนุช แสหนหาญ.(๒๕๕๐).ผลการจัดประสบการณ์เล่านิทานประกอบคำถามปลายเปิดที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ ๒.การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พัชรี เจตน์เจริญรักษ์.(๒๕๔๕).การเตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.(เอกสารประกอบการสอนรายวิชา๑๐๗๒๓๐๗).ลพบุรี:บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันราชภัฏเทพสตรี
- พรประภา แสงวนิล .(๒๕๕๒).รายงานผลการใช้ชุดหนังสือนิทานประกอบภาพ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ความมีวินัยในตนเอง สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ ๒.การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ โรงเรียนวัดเข้มทอง ปีการศึกษา ๒๕๕๒.
- รักตวรรณ ศิริดาพร.(๒๕๔๘).การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.ราชบุรี:คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง
- ราชบัณฑิตยสถาน.(๒๕๔๖).พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒.กรุงเทพฯ : นานมีบุคคัพลิเคชั่นส จำกัด.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์.(๒๕๕๐).การศึกษาปฐมวัย.กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- สุภาวรี น้อมธรรม.(๒๕๕๓) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่๒. การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ โรงเรียนอนุบาลจังหวัดทหารบกลพบุรี
- วันที่เผยแพร่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๓